ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МСФЗ 9 «ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ» В СИСТЕМУ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

IMPLEMENTATION OF IFRS 9 "FINANCIAL INSTRUMENTS" IN THE SYSTEM OF ACCOUNTING

УДК 657
https://doi.org/10.32843/infrastruct37-108

Плікус І.Й.
к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів
і підприємництва
Сумський державний університет
Ганус І.С.
студентка
Сумський державний університет
Гордєєва А.В.
студентка
Сумський державний університет

У статті проведено аналіз міжнародних стандартів фінансової звітності, який показав, що відповідно до МСФЗ дебіторська заборгованість є фінансовим активом. На первісну оцінку дебіторської заборгованості впливають фактори зазначені в IFRS 15 «Виручка за договорами з клієнтами». Подальша оцінка дебіторської заборгованості здійснюється за справедливою або за амортизаційною вартістю. Якщо дебіторська заборгованість оцінюється за амортизаційною вартістю, то особливу увагу слід приділити питанням обліку вартості грошей у часі, а якщо за справедливою, то – знеціненню дебіторської заборгованості. МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» ввів нову модель знецінення, засновану на очікуваних кредитних збитках (ECL), в результаті чого визнається резерв на покриття збитків до виникнення кредитних збитків, для цього може бути використана матриця оціночних резервів. У статті запропоновано покроковий підхід до застосування матриці оціночних резервів.

Ключові слова: *дебіторська заборгованість, фінансовий актив, знецінення, очікувані кредитні збитки, матриця оціночних резервів.*

В статье проведен анализ международных стандартов финансовой отчетности, который показал, что в соответствии с МСФО дебиторская задолженность является финансовым активом. На первоначальную оценку дебиторской задолженности влияют факторы, указанные в IFRS 15 «Выручка по договорам с клиентами». Дальнейшая оценка дебиторской задолженности осуществляется по справедливой или амортизационной стоимости. Если дебиторская задолженность оценивается по амортизационной стоимости, то особое внимание следует уделить вопросам учета стоимости денег во времени, а если по справедливой, то − обесцениванию дебиторской задолженности. МСФО 9 «Финансовые инструменты» ввел новую модель обесценения, основанную на ожидаемых кредитных убытках (ECL), в результате чего признается резерв на покрытие убытков к возникновению кредитных убытков, для этого может быть использована матрица оценочных резервов. В статье предложен пошаговый подход к применению матрицы оценочных резервов.

Ключевые слова: *дебиторская задолженность, финансовые активы, обесценивание, ожидаемые кредитные убытки, матрица оценочных резервов.*

The development of international relations poses new challenges to the accounting system and financial reporting. Of particular relevance are issues of accounting organization in accordance with International Financial Reporting Standards (IFRS). The article analyzes international financial reporting standards, which showed that, in accordance with IFRS, accounts receivable is a financial asset. The initial measurement of receivables is affected by factors identified in IFRS 15, "Revenue from Contracts with Customers". Further receivables are measured at fair or amortized cost. If receivables are measured at amortized cost, special attention should be paid to accounting for the value of money over time, and if fair, then the impairment of receivables. IFRS provides two options for assessing receivables for impairment. In the first version, the assessment of the presence of signs of impairment is carried out individually for each counterparty. This option is acceptable for small and medium enterprises. In large companies, it is advisable to conduct a combined assessment: at the first stage, the presence of objective evidence of impairment of the most significant amounts of receivables by counterparties is revealed, and at the second stage, the remaining total amount of receivables is assessed taking into account data on its maturity and their expiration. Impairment of receivables arises if there is a risk of not receiving cash from the debtors. By international standards, it is possible to create an allowance for impairment if there is evidence of a possibility of non-receipt of funds from debtors. Such evidence can be obtained from the analysis of: the number of receivables, the period of arrears, the assessment of the risks of debt repayment. It also assesses situations such as litigation, bankruptcy of the debtor, difficult financial position of the debtor, etc. IFRS 9 "Financial Instruments" introduced a new impairment model based on expected credit losses (ECL), because of which a provision for losses against credit losses is recognized, the matrix of valuation allowances can be used for this. The article proposes a systematic approach to the application of the provision matrix.

Key words: *accounts receivable, financial assets, depreciation, expected credit losses, provision matrix.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Однією з основних проблем більшості суб'єктів господарювання є значна частка дебіторської заборгованості, а саме прострочена дебіторська заборгованість. Спрогнозувати прострочену дебіторську заборгованість неможливо, вона є проблемною для суб'єктів господарювання та перешкоджає ефективному використанню коштів, що негативно впливає на фінансовий стан суб'єкта господарювання. Відзначимо, що питання обліку дебіторської заборгованості є актуальними не тільки для практики бухгалтерського обліку в Україні, але й для зарубіжного бухгалтерського обліку, й основна невирішена проблема МСФЗ (IFRS, IAS) це відсутність спеціального стандарту, який би регулював облік дебіторської заборгованості. Проте при організації такого обліку слід керуватися IFRS 9 «Фінансові інструменти», який розглядає дебіторську заборгованість з позиції фінансового активу, такий підхід для українського бухгалтерського обліку є новим та потребує дослідження питань імплементації IFRS 9 «Фінансові інструменти» в практику обліку дебіторської заборгованості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Теоретичні та методичні аспекти обліку дебіторської заборгованості відповідно до українських і міжнародних стандартів обліку та фінансової звітності розглядали в своїх роботах І.О. Бланк, Л.І. Бурова, Є.П. Гнатенко, С. Голов, Я.В. Ігнатьєва, Л.В. Івченко, Т.О. Євлаш, В. Костюченко, В.А. Кибенко, І. Літвінчук, Л.О. Лігоненко, Н.М. Новікова, О. Носовець, О. Міронова, Т.В. Момот, М. Подрезова, В.В. Ходзицька, О. Хорламова, О.В. Топоркова, І. Таран, В. Фастунова, О. Шатохіна та інші. Проте, враховуючи проблемні питання, які виникають під час обліку дебіторської заборгованості, виникає необхідність подальшого дослідження питань оцінки, знецінення, створення резерву під кредитні збитки.

Постановка завдання. Мета дослідження – адаптація методичних підходів МСФЗ для визнання, оцінки та класифікації дебіторської заборгованості як фінансового активу.

Виклад основного матеріалу дослідження. У нашому досліджені виходимо з того, що дебіторська заборгованість – це актив, який вимагає розуміння змісту й контролю за процесом перетворення її в безнадійний борг, тому що усі суб'єкти господарювання мають дебіторську заборгованість, без неї складно обійтися, проте впливає на бізнес негативно тільки прострочена (проблемна) дебіторська заборгованість, спрогнозувати яку неможливо. У зв'язку з цим ми проаналізували семантику дефініції «дебіторська заборгованість» та її класифікацію, що дозволило нам, по-перше, виділити найчастіші сентенції цього поняття (рис. 1), по-друге,

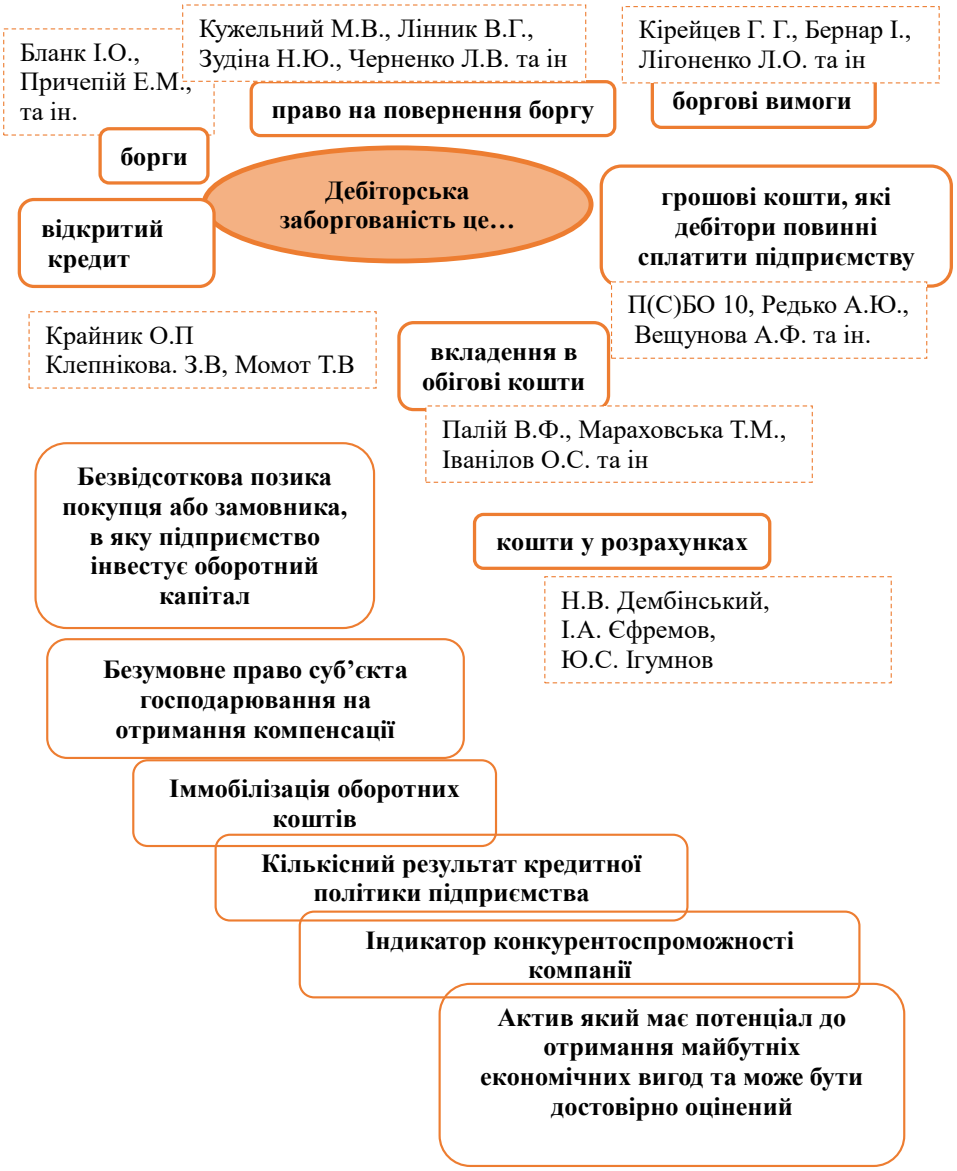

Рис. 1. Трактування поняття «дебіторська заборгованість» різними авторами

Джерело: систематизовано авторами на основі [1–11]

розглянути це поняття у різному контексті (рис. 2). Результати аналізу вказують, що дебіторська заборгованість має такі загальні ознаки:

1) грошовий вимір, дебіторська заборгованість відволікає грошові кошти з господарського обороту;

2) фінансово-кредитна природа, тобто дебіторська заборгованість виникає в результаті договірних відносин з клієнтами, при цьому момент переходу права власності на послуги і їх оплата не збігаються у часі, тобто дебіторська заборгованість *по-перше*, набуває форму кредиту (товарного кредиту), наданого суб'єктом господарювання своїм клієнтам, а *по-друге*, до довгострокової дебіторської заборгованості може бути застосовано дисконтування;

3) є активом, з цієї позиції, дебіторська заборгованість являє собою втілення права на ймовірну майбутню вигоду.

У міжнародних стандартах фінансової звітності, а саме IFRS 15 «Виручка за договорами з клієнтами» наводиться таке визначення дебіторської заборгованості «дебіторська заборгованість являє собою безумовне право компанії на відшкодування від покупця. При цьому безумовним право на компенсацію є тоді, коли для отримання компенсації необхідний лише плин часу» [13]. IFRS 9 «Фінансові інструменти» зазначає, що «безумовна дебіторська заборгованість визнається як актив з моменту вступу підприємства в договірні відносини, в результаті яких виникають юридичні права на отримання грошових коштів» [12].

За МСФЗ, торгова дебіторська заборгованість, є фінансовим інструментом й, відповідно, її визнання в балансі та подальша оцінка здійснюється за правилами, що діють до фінансових інструментів. При цьому, МСФЗ під фінансовими інструментами розуміють договір, «який приводить до виникнення фінансового активу у одного суб'єкта господарювання та фінансового зобов'язання або інструмента капіталу у іншого суб'єкта господарювання» [12]. При цьому фінансовим активом є договірне (контрактне) «право, отримати грошові кошти від іншого підприємства». Виходячи з цього визначення, та частина дебіторської заборгованості підприємства, по якій очікується надходження грошових коштів, буде представляти собою фінансовий актив. IFRS 9 «Фінансові інструменти» класифікацію фінансових інструментів, пов'язує безпосередньо з бізнес-моделлю використання активу, а бізнес-модель щодо дебіторської заборгованості являє собою договірний грошовий потік, який отримає суб'єкт господарювання в процесі володіння цим активом.

Рис. 2. Різноаспектність дебіторської заборгованості

Джерело; згруповано авторами на основі [2; 3; 10; 11; 16; 17; 18]

Існуючі підходи до трактування дебіторської заборгованості можна поділити на підгрупи відповідно до аспектів функціонування на які робиться акцент у окремому економічному середовищі (рис. 2) та класифікувати за різними ознаками (рис. 3).

Правила оцінки торгової дебіторської заборгованості, як фінансового активу, визначені в IFRS 9 «Фінансові інструменти».

Спочатку всі фінансові активи оцінюються за справедливою вартістю, потім, з метою подальшої оцінки суб'єкт господарювання класифікує фінансові активи на ті що будуть оцінюватися за амортизованою вартістю або за справедливою вартістю виходячи з бізнес-моделі підприємства, що використовується для управління фінансовими активами.

У стандарті вказано, що «фінансовий актив оцінюється за справедливою вартістю, якщо виконуються такі умови:

– фінансовий актив утримується в межах бізнес-моделі, метою якої є отримання передбачених договором грошових потоків;

– грошові потоки є виключно виплатами основної суми боргу і відсотків на непогашену частину основної суми боргу» [12].

Фінансовий актив оцінюється за амортизованою вартістю, якщо, *по-перше*, в межах бізнес-моделі суб'єкта господарювання фінансовий актив утримується з метою отримання потоків грошових коштів, а *по-друге*, ці потоки є платежем основного боргу і відсотків на його непогашену суму. Амортизована вартість розраховується методом ефективної ставки відсотка, яка дисконтує розрахункові майбутні грошові надходження протягом очікуваного терміну дії фінансового активу. Тобто амортизована вартість відображає грошові потоки від фінансового активу, які компанія отримає в тому випадку, якщо буде тримати цей актив до погашення.

Торгова дебіторська заборгованість, в більшості випадків, оцінюється за справедливою вартістю, виняток – наявності в договорі з покупцем значного компонента фінансування. Згідно з IFRS 9 «Фінансові інструменти» суб'єкт господарювання оцінює «торгову дебіторську заборгованість за ціною угоди, якщо торгова дебіторська заборгованість не містить значного компонента фінансування» [12]. При визначенні ціни угоди необхідно керуватися IFRS 15 «Виручка за договорами з клієнтами»: «визначаючи ціну угоди, орга-

Рис. 3. Класифікація дебіторської заборгованості

Джерело: згруповано авторами на основі [8; 9; 11; 2; 14; 15]

нізація повинна коригувати суму відшкодування з урахуванням впливу тимчасової вартості грошей, якщо терміни виплат, узгоджені сторонами договору, представляють покупцеві або організації значну вигоду від фінансування передачі товарів або послуг покупцеві» [13]. У випадку наявності в договорі значного компонента фінансування дебіторська заборгованість покупця буде відображена в балансі за дисконтованою вартістю, а різниця між початковою оцінкою і сумою, що підлягає до виплати, буде являти собою процентні (фінансові) доходи в звіті про сукупний дохід. При цьому згідно з IFRS 15 «Виручка за договорами з клієнтами» використовується ставка дисконтування, яка застосовувалася би для подібних операцій фінансування між сторонами з подібними кредитними характеристиками. Тобто, якщо договір містить компонент фінансування, при визнанні дебіторської заборгованості і доходу беруться до уваги очікуваний лаг часу (рис. 4) між передачею суб'єктом господарювання товарів (послуг) покупцеві і датою оплати покупцем таких товарів (послуг).

Суб'єкт господарювання у разі наявності елемента фінансування в складі дебіторської заборгованості визнає процентний дохід окремо від виручки за договорами з покупцями у звіті про фінансові результати [13]. Значна складова фінансування існує, якщо терміни платежів, узгоджені сторонами договору (явно чи неявно), забезпечують замовнику значну вигоду від фінансування передачі товарів чи послуг замовнику [13].

Згідно з IFRS 15 «Виручка за договорами з клієнтами» суб'єкт господарювання повинен враховувати тимчасову вартість грошей і коригувати суму відшкодування в разі, якщо передбачені договором терміни виплат надають покупцеві значну вигоду від фінансування, тобто йдеться про відстрочку платежу на тривалий період.

МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» змінив ставлення до знецінення торгової дебіторської заборгованості визнаної відповідно до МСФЗ 15.

МСФЗ 9 ввів нову модель знецінення, засновану на очікуваних кредитних збитках (ECL), в результаті чого визнається резерв на покриття збитків до виникнення кредитних збитків, тобто при такому підході суб'єкт господарювання повинен враховувати поточні умови і обґрунтовану прогнозну інформацію, яку він може отримати без надмірних витрат при оцінці ECL.

Зазначимо, що під час оцінки ECL необхідно враховувати, що торгова дебіторська заборгованість може бути як короткостроковою, так і довгостроковою, тобто ECL оцінюється за 12 місяців або за весь термін, у зв'язку з цим МСФЗ 9 вводить вимогу про застосування значного збільшення кредитного ризику (SICR – significant increase in credit risk) з метою проведення відмінності між очікуваним 12-місячним ECL і ECL за весь термін, виконання якого на практиці дуже складно та потребує професіональних суджень [12; 18; 19; 20].

Якщо торгова дебіторська заборгованість є довгостроковою, то визнання ECL за весь термін може привести до збільшення оціночного резерву під збитки і більш значних збитків від знецінення в порівнянні з ECL за 12 місяців.

З огляду на, що торгова дебіторська заборгованість зазвичай залишається непогашеною протягом відносно короткого періоду часу, то спрощений підхід дозволяє суб'єктам господарювання визнавати ECL за весь термін за торговою дебіторською заборгованістю без необхідності визначення значного збільшення кредитного ризику (SICR – significant increase in credit risk) і для цього може бути використана матриця оціночних резервів (матриця резервів – provision matrix), яка являє собою застосування відповідних коефіцієнтів збитків до непогашених залишків торгової дебіторської заборгованості, іншими словами аналіз дебіторської заборгованості за термінами виникнення [12; 19; 20].

Розглянемо покроковий підхід до застосування матриці оціночних резервів (рис. 5).

Крок 1. Угруповання дебіторської заборгованості: загальну сукупність елементів дебіторської заборгованості необхідно об'єднати в групи дебіторської заборгованості за схожими характеристиками кредитного ризику.

У МСФЗ 9 відсутні конкретні вимоги про те, як групувати торгову дебіторську заборгованість, однак угруповання може ґрунтуватися на географічному регіоні, типі продукції (товарів, робіт,

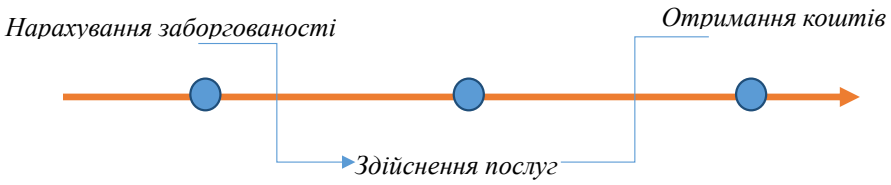

Рис. 4. Фактор часу у розрахунках з клієнтами

Джерело : схематичне представлення врахування фактору часу авторами на основі [13; 16; 17; 18; 19]

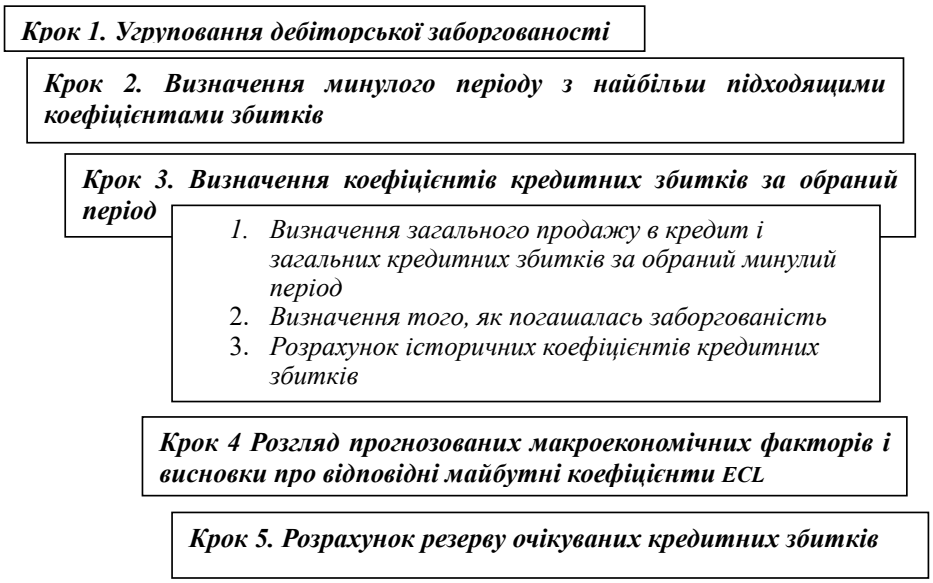

Рис. 5. Покроковий підхід до застосування матриці оціночних резервів

Джерело: складено авторами

послуг), рейтингу клієнтів, типі клієнтів, тощо. При угрупованні дебіторської заборгованості важливо розуміти і визначати, що найбільш істотно впливає на кредитний ризик кожної окремої групи.

Крок 2. Визначення минулого періоду з найбільш підходящими коефіцієнтами збитків: збираються історичні дані про кредитні збитки для кожної кінцевої підгрупи.

У IFRS 9 немає конкретних вказівок про те, якої давності повинні бути ці дані або наскільки тривалим повинен бути період вибірки. На практиці цей період може варіюватися від 2 до 5 років.

Крок 3. Визначення коефіцієнтів кредитних збитків за обраний період: кожна підгрупа поділяється на категорії прострочення платежів.

МСФЗ 9 не містить будь-яких конкретних вказівок про те, як розраховувати коефіцієнти збитків і які судження будуть потрібні. Суб'єкт господарювання визначає відповідні історичні коефіцієнти кредитних збитків для кожної групи або підгрупи за певний минулий період. На цьому кроці відбувається таке:

1. Визначення загального продажу в кредит і загальних кредитних збитків за обраний минулий період: визначають відповідні угруповання за періодами прострочення і розраховуються середні значення.

Суб'єкт господарювання аналізує свої дані, щоб визначити, скільки часу їм потрібно для збору всієї дебіторської заборгованості (тобто визначити міграцію залишків заборгованості між періодами прострочення), і визначити частку простроченої дебіторської заборгованості в кожній групі прострочення дебіторської заборгованості, яка не була погашена.

2. Визначення того, як сплачувалась заборгованість

Після аналізу грошових надходжень на погашення заборгованості і угруповання залишків непогашеної заборгованості, слід розрахувати історичні коефіцієнти кредитних збитків.

Історичні коефіцієнти кредитних збитків розраховуються за формулою (1) :

$$K_{кз} = \frac{\sum КЗ}{\sum П} \qquad (1)$$

де $K_{кз}$ – історичні коефіцієнти кредитних збитків; $\sum КЗ$ – загальна сума кредитних збитків; $\sum П$ – сума продажів, що досягла відповідної групи прострочення.

3. Розрахунок історичних коефіцієнтів кредитних збитків: відображають економічні умови, що існували протягом періоду, до якого відносяться історичні дані.

Крок 4. Розгляд прогнозних макроекономічних факторів і висновки про відповідні майбутні коефіцієнти ECL: застосування професійних суджень, які залежать від переконливих і обґрунтованих прогнозів майбутніх економічних умов.

Крок 5. Розрахунок резерву очікуваних кредитних збитків.

ECL кожної підгрупи, визначеної на ***Кроці 1***, розраховуються шляхом множення поточного балансового залишку дебіторської заборгованості на коефіцієнт ECL, отриманий на ***Кроці 4***.

Після того, як ECL для кожної групи прострочення дебіторської заборгованості будуть розраховані, розраховується підсумок для всіх груп прострочення.

Крім того, IFRS 9 має практичне уточнення, згідно з яким суб'єкт господарювання може не

коригувати суму винагороди за наслідками значної складової фінансування, якщо суб'єкт господарювання очікує на момент оплати відповідно до договору, якщо термін між періодом, коли суб'єкт господарювання передає товари чи послуги замовнику, і коли клієнт заплатить за цей товар чи послугу, складе один рік або менше.

Для короткострокової дебіторської заборгованості визначення перспективних економічних сценаріїв може бути менш суттєвим, враховуючи, що протягом періоду впливу малоймовірні істотні зміни економічних умов що можуть привести до значного збільшення кредитного ризику.

Ці положення стандартів істотно впливають на показники фінансової звітності, а саме дебіторську заборгованість та дохід, які, в свою чергу, впливають на платоспроможність суб'єкта господарювання та ефективність діяльності.

Висновки з проведеного дослідження. Підсумовуючи, зазначимо, що дебіторська заборгованість є результатом здійснення договірних відносин організації, пов'язаних з реалізацією товарів (продукції, робіт, послуг). IFRS 9 «Фінансові інструменти» дебіторську заборгованість в окрему групу не визначає, всі фінансові активи в IFRS 9 класифіковані на наступні групи: активи, облік яких ведеться за справедливою вартістю (стандартна торгова дебіторська заборгованість, позики, видані на звичайних умовах, тощо); активи, що обліковуються за амортизованою вартістю.

Основні труднощі в обліку дебіторської заборгованості – це оцінка, яка поділяється на первинну і наступну. При первісному визнанні дебіторську заборгованість, так само, як і будь-який інший фінансовий актив, повинні оцінюватися за справедливою вартістю й у більшості випадків справедлива вартість товарів і послуг визначається на основі договору. Подальший облік дебіторської заборгованості більш складний і залежить від її виду (довгострокова або короткострокова). Короткострокова дебіторська заборгованість не дисконтується, це пов'язано з тим, що за період менше року вартість грошей істотно не зміниться. Причому короткострокова дебіторська заборгованість відображається за справедливою вартістю за вирахуванням можливого резерву під знецінення. Якщо дебіторська заборгованість довгострокова, то вона повинна обліковуватися за амортизованою вартістю з використанням методу ефективної процентної ставки.

Знецінення дебіторської заборгованості виникає в разі, якщо є ризик не отримати грошові кошти від боржників. За міжнародними стандартами, створити резерв під знецінення можна в разі, якщо існують докази можливості неотримання коштів від боржників. Такі докази можна отримати з аналізу: розміру дебіторської заборгованості, періоду простроченої заборгованості, оцінки ризиків непогашення заборгованості. Також оцінюються такі ситуації, як рішення по судовому процесу, банкрутство боржника, скрутне матеріальне становище боржника тощо. Вимоги МСФЗ 9 по знеціненню фінансових активів (торгової дебіторської заборгованості) застосовують практично всі компанії, і особливо ті, які мають істотну торгову дебіторську заборгованість, їм необхідно забезпечити належний процес для розрахунку ECL, тому, що користувачам фінансової звітності необхідно розуміти, що впливає на зростання знецінення фінансових активів, а також як на це впливає застосування облікової політики і суттєвих професійних суджень.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Мазаракі А.А., Бланк І.О., Лагутін В.Д. Внутрішня торгівля в Україні − Київ : КНТЕУ, 2016. 864 с

2. Ямненко Г. Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства. *International Electronic Scientific Journal.* 2017, Т. 3, № 2 URL: https://cyberleninka.ru/article/n/mehanizm-upravlinnya-debitorskoyu-zaborgovanistyu-pidpriemstva (дата звернення: 28.10.2019).

3. Літвінчук І. Облік безнадійної дебіторської заборгованості в прикладах. *Інтерактивна бухгалтерія*. 2016, № 136 URL: https://interbuh.com.ua/ua/documents/oneanalytics/17418 (дата звернення: 28.10.2019).

4. Лігоненко Л.О., Новікова Н.М. Управління дебіторською заборгованістю підприємства. К.: КНТЕУ, 2005. 276 с.

5. Міронова О. Облік безнадійної дебіторської заборгованості: від створення резерву до списання. *Інтерактивна бухгалтерія*. 2015, № 57.

6. Момот Т.В. Сучасні моделі управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Научно-технический сборник Харьковской национальной академии городского хозяйства*. 2008, № 85, 207 – 211.

7. Шатохіна О. Особливості обліку дебіторської заборгованості, сумнівних боргів. *Вісник Міністерства доходів і зборів України*. 2013, № 25.

8. Бурова Л.И., Кибенко В.А Понятие и классификация дебиторской задолженности. *Таврійський державний агротехнологічний університет* URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2013_2(4)__5 (дата звернення: 15.09.2019).

9. Дебиторская задолженность: возникновение, урегулирование, взыскание, списание. URL: https://alvaprivacy.ua/publikatsii/debitorskaya-zadolzhennost (дата звернення: 10.09.2019).

10. Учет дебиторской и кредиторской задолженности Вісник Офіційно про податки URL: http://www.visnuk.com.ua/ru/pubs/id/8329 (дата звернення: 28.09.2019).

11. Фастунова В., Подрезова М. Теоретические аспекты понятия «дебиторская задолженность». *Гуманитарные и общественные науки: опыт, проблемы, перспективы* 2016, № 3, С. 33−36.

12. МСФЗ (IFRS) 9 «Фінансові інструменти» URL: https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-9-financial-instruments/#about (дата звернення: 10.09.2019).

13. МСФЗ (IFRS) 15 «Виручка за договорами з клієнтами» URL: https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-15-revenue-from-contracts-with-customers/ (дата звернення: 10.09.2019).

14. Скоробогатова В.В. Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку монетарних активів. URL: http://eztuir.ztu.edu.ua/123456789/3261 (дата звернення: 05.10.2019).

15. Цивільний кодекс України URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15. (дата звернення: 05.10.2019).

16. Шехтерле Р.Р. Порівняльний аспект обліку дебіторської заборгованості підприємства за П(С)БО та МСФЗ. *Економіка і суспільство. 2018.* Вип.16 URL:http://economyandsociety.in.ua/journal/16_ukr/144.pdf (дата звернення: 01.11.2019).

17. Гнатенко Є.П. Ігнатьєва Я.В. Порівняльна характеристика обліку дебіторської заборгованості у вітчизняній і міжнародній практиці. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. 2016, № 2, 67−72.

18. Таран І. МСФЗ 9 «Фінансові інструменти»: практичні аспекти впровадження в Україні URL: https://www.pwc.com/ua/uk/publications/2018/ifrs-9-financial-instruments.pdf (дата звернення: 01.10.2019).

19. IFRS 9: черговий виклик на 2018 рік URL: http://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ001338 (дата звернення: 02.09.2019).

20. Баюл Д. МСФЗ 9 «Фінансові інструменти». Про новий підхід URL: https://news.finance.ua/ua/news/-/418861/dmytro-bayul-msfz-9-finansovi-instrumenty-pro-novyj-pidhid (дата звернення: 02.09.2019).

REFERENCES:

1. Mazaraki A. A., Blank I. O., Lahutin V. D. (2016) Vnutrishnya torhivlya v Ukrayini [Domestic Trade in Ukraine]. Kiev: KNTEU. (in Ukrainian)

2. Yamnenko H. (2017) Mekhanizm upravlinnya debitors'koyu zaborhovanistyu pidpryyemstva [The mechanism of management of receivables of the enterprise] *International Electronic Scientific Journal[*International Electronic Scientific Journal], vol. 3, no. 2 Available at: https://cyberleninka.ru/article/n/mehanizm-upravlinnya-debitorskoyu-zaborgovanistyu-pidpriemstva (accessed 28 October 2019).

3. Litvinchuk I. (2016) Oblik beznadiynoyi debitors'koyi zaborhovanosti v prykladakh [Accounting for bad receivables in the examples] *Interaktyvna bukhhalteriya* [Interactive accounting]. no. Available at: https://interbuh.com.ua/ua/documents/oneanalytics/17418 (accessed: 28 October 2019).

4. Lihonenko L. O., Novikova N. M. (2005) Upravlinnya debitorskoyu zaborhovanistyu pidpryyemstva [Debt management of the enterprise]. Kiev: KNTEU.

5. Mironova O. (2015) Oblik beznadiynoyi debitors'koyi zaborhovanosti: vid stvorennya rezervu do spysannya [Accounting for bad receivables: from creation of reserve to write-off]. *Interaktyvna bukhhalteriya* [Interactive accounting]. no. 57.

6. Momot T. V. (2008) Suchasni modeli upravlinnya debitors'koyu zaborhovanistyu pidpryyemstva [Modern models of enterprise receivables management.]. *Nauchno-tekhnycheskyy sbornyk Kharkovskoy natsyonalnoy akademyy horodskoho khozyaystva* [Scientific and Technical Collection of Kharkiv National Academy of Urban Economy]. no. 85, pp. 207 – 211.

7. Shatokhina O. (2013) Osoblyvosti obliku debitors'koyi zaborhovanosti, sumnivnykh borhiv [Features of accounting of receivables, doubtful debts]. *Visnyk Ministerstva dokhodiv i zboriv Ukrayiny* [Bulletin of the Ministry of Revenue and Duties of Ukraine]. no. 25. (in Ukrainian)

8. Burova L. Y., Kybenko V. A. (2013) Ponyatye y klassyfykatsyya debytorskoy zadolzhennosty [The concept and classification of accounts receivable]. *Tavriys'kyy derzhavnyy ahrotekhnolohichnyy universytet* [Tavrida State Agrotechnological University] Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2013_2(4)__5. (accessed 15 September 2019).

9. Debitorskaya zadolzhennost': vozniknoveniye, uregulirovaniye, vzyskaniye, spisaniye [Accounts receivable: occurrence, settlement, collection, write-off]. Available at: https://alvaprivacy.ua/publikatsii/debitorskaya-zadolzhennost (accessed 10 September 2019).

10. Uchet debytorskoy y kredytorskoy zadolzhennosty Visnyk Ofitsiyno pro podatky [Accounting for receivables and payables Bulletin Officially on taxes]. Available at: http://www.visnuk.com.ua/ru/pubs/id/8329 (accessed 28 September 2019).

11. Fastunova V., Podrezova M. (2016) Teoreticheskiye aspekty ponyatiya “debitorskaya zadolzhennost'» [Teoreticheskiye aspekty ponyatiya “debitorskaya zadolzhennost'»]. *Gumanitarnyye i obshchestvennyye nauki: opyt, problemy, perspektivy* [Gumanitarnyye i obshchestvennyye nauki: opyt, problemy, perspektivy]. 3, 3336.

12. IFRS (IFRS) 9 “Financial Instruments” Available at: https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-9-financial-instruments/#about (accessed: 10 September 2019).

13. IFRS (IFRS) 15 “Viruchka for contracts with clients” Available at: https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-15-revenue-from-contracts-with-customers/ (accessed 10 September 2019).

14. Skorobohatova V. V. (2012) Normatyvno-pravove rehulyuvannya bukhhalters'koho obliku monetarnykh aktyviv [Regulatory regulation of accounting for monetary assets]. Available at: http://eztuir.ztu.edu.ua/123456789/3261 (accessed 5 October 2019).

15. Tsyvilnyy kodeks Ukrayiny [The Civil Code of Ukraine]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15 (accessed 5 October 2019).

16. Shekhterle R. R. (2018) Porivnyal'nyy aspekt obliku debitors'koyi zaborhovanosti pidpryyemstva za IFRS [Comparative aspect of accounting for an entity's receivables under IFRS]. *Ekonomika i suspil'stvo* [Economy and society]. Issue 16. Available at: http://economyandsociety.in.ua/journal/16_ukr/144.pdf (accessed 01 November 2019).

17. Hnatenko E. P., Ihnat'yeva A. V. (2016) Porivnyal'na kharakterystyka obliku debitors'koyi zaborhovanosti u vitchyznyaniy i mizhnarodniy praktytsi [Comparative characteristics of accounts receivable accounting in domestic and international practice]. *Naukovyy visnyk Mykolayivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. O. Sukhomlyns'koho* [Scientific Bulletin of the Mykolayiv National University named after V.A. Sukhomlinsky]. no. 2, pp. 67-72.

18. Taran I. (2018) MSFZ 9 “Finansovi instrumenty”: praktychni aspekty vprovadzhennya v Ukrayini [IFRS 9 Financial Instruments: Practical Aspects of Implementation in Ukraine]. Available at: https://www.pwc.com/ua/uk/publications/2018/ifrs-9-financial-instruments.pdf (accessed 01 October 2019).

19. IFRS 9: cherhovyy vyklyk na 2018 rik [IFRS 9: The Next Call for 2018]. URL: http://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ001338 (accessed: 2 September 2019). (in Ukrainian)

20. Bayul D. (2019) MSFZ 9 “Finansovi instrumenty”. Pro novyy pidkhid [IFRS 9 “Financial Instruments”. [About the new approach]. Available at: https://news.finance.ua/ua/news/-/418861/dmytro-bayul-msfz-9-finansovi-instrumenty-pro-novyj-pidhid (accessed 2 September 2019).

Plikus Iryna
Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department at Department
of Finances and Entrepreneurship
Sumy State University
Ganus Iryna
Student
Sumy State University
Gordeeva Alina
Student
Sumy State University

IMPLEMENTATION OF IFRS 9 “FINANCIAL INSTRUMENTS” IN THE SYSTEM OF ACCOUNTING

The purpose of the article. One of the major problems of most businesses is a large proportion of accounts receivable, and overdue receivables, which are problematic for business entities, can lead to significant losses. When accounting for receivables, IFRS 9 Financial Instruments should be guided, which treats receivables from a financial asset position, which is new to Ukrainian accounting and questions arise about the implementation of IFRS 9 Financial Instruments in the practice of accounting for receivables. The purpose of the study is to adapt IFRS methodological approaches to the recognition, measurement and classification of accounts receivable as a financial asset.

Methodology. To ensure the integrity of the study subject of study, the method of complex analysis, methods of comparison and generalization and modeling were used in the development of the algorithm for creating a credit loss reserve.

Results. Accounts receivable is the result of the contractual relations of the organization related to the sale of goods (products, works, services). IFRS 9 Financial Instruments does not specify receivables in a separate group; all financial assets in IFRS 9 are classified into the following groups: assets that are carried at fair value (standard trade receivables, loans and advances, etc.); assets carried at amortized cost. The main difficulties in accounting for receivables are the valuation, which is divided into primary and subsequent. Upon initial recognition, receivables, like any other financial asset, should be measured at fair value and in most cases the fair value of the goods and services is determined on an agreement basis. Further accounting of receivables is more complex and depends on its type (long-term or short-term). Short-term receivables are not discounted, due to the fact that the value of money will not change significantly over a period of less than a year. Moreover, short-term receivables are carried at fair value less any provision for impairment. If the receivables are long-term, they should be accounted for at amortized cost using the effective interest method. Impairment of receivables arises if there is a risk of not receiving cash from the debtors. By international standards, it is possible to create an allowance for impairment if there is evidence of a possibility of non-receipt of funds from debtors. Such evidence can be obtained from the analysis of: the number of receivables, the period of arrears, the assessment of the risks of debt repayment. It also assesses situations such as litigation, bankruptcy of the debtor, difficult financial position of the debtor, etc. The requirements of IFRS 9 for impairment of financial assets (trade receivables) are applied by virtually all companies, and especially those with significant trade receivables, to ensure that they have a proper process for calculating ECL, because users of financial statements need to understand what is affecting growth impairment of financial assets, as well as how this is affected by the application of accounting policies and material professional judgment.

Practical implications. The algorithm of creation of a reserve for credit losses with the use of the reserve matrix is proposed, which can be used in the practical work of enterprises

Value/originality. In our work we have considered the issue of accounting for receivables under IFRS. The problematic issues outline the prospects for further studies of IFRS accounts receivable. In particular, the possibility of discounting long-term receivables.